

Авторська примітка

Не так уже й принципово, але більша частина деталей, зображених у романі, доволі точна.

СМЕРШ¹ – скорочення від СМЕРТЬ Шпіонам – існує і досі залишається найсекретнішою організацією Радянського уряду.

На початок 1956 року, а саме тоді книга була розпочата, сили СМЕРШу – в країні й за кордоном – становили близько сорока тисяч осіб з генералом Грубозабойщиковим на чолі². Мій опис його зовнішності є правильним.

Сьогодні штаб-квартира СМЕРШ розміщена, як згадано й у Розділі 4, за адресою: Москва, вул. Сретенка, 13³. Конференц-зал зображено точно, а очільники розвідки, які розсілися за круглим столом, – існуючі посадові особи, котрих часто викликали туди з метою, подібною до тієї, що я виклав.

І.Ф.

¹ Ще раз: СМЕРШ, як відділ контррозвідки Народного комісаріату оборони (НКО) СРСР, існував з квітня 1943 до березня 1946, після чого був розформований, а його функції перейшли до органів держбезпеки СРСР.

² Яскраве прізвище, проте не має нічого спільного з реальністю. Існували три контррозвідувальні організації під назвою СМЕРШ: 1. Головне управління контррозвідки «Смерш» Наркомату оборони (тобто військова контррозвідка) на чолі з В.С. Абакумовим, яке було підпорядковане безпосередньо І. В. Сталіну; 2. Управління контррозвідки «Смерш» Наркомату Військово-Морського Флоту на чолі з генерал-лейтенантом П. А. Гладковим, що підпорядковувалося наркому флоту Н. Г. Кузнецову, та 3. Відділ контррозвідки «Смерш» Наркомату внутрішніх справ на чолі з С. П. Юхимовичем, який підпорядковувався наркому Л. П. Берії.

³ На чорно-білих фото 1960 р. зображений розташований за цією адресою триповерховий будинок, перший поверх якого займає магазин «Гриби-Ягоди». До речі, у сусідньому домі № 11 нині розміщений джем-клуб А. Макаревича.

Частина перша

ПЛАН

КРАЇНА ТРОЯНД

Голий чоловік, який лежав, розкинувши руки й ноги біля плавального басейну, дуже нагадував мерця.

Може, він втопився, а тіло вивудили з басейну та поклали на траву висохнути, допоки не приїде поліція чи не викличуть якогось родича. Навіть купка речей, зібраних на траві біля його голови, була складена так ретельно, аби, не дай Боже, хтось запідозрив, що рятувальники щось поцупили у небіжчика.

Навіть поверховий погляд на блискучі дрібнички давав змогу зробити висновок, що вони належать — чи належали — безперечно багатій людині. Купка була атрибутами заможної людини: зроблений з мексиканської п'ятдесятидоларової монети затискач для грошей, що тримав пристойну пачку банкнот, потерта золота запальничка «Данхілл», золотий портсигар овальної форми із хвилястими краями та скромною бірюзовою кнопкою з натяком на Фаберже, а також книга, яку багатії дістають із книжкової шафи, щоб почитати в саду — «Маленький самородок» старого П. Дж. Вудхауса¹. Був у тій купці й масивний золотий годинник на потертому коричневому ремінцеві з крокодилячої шкіри. Ця модель фірми

¹ «The Little Nugget» — комедійний шкільний трилер, виданий у 1913 році.

Жірап Перрего¹, призначена шанувальникам хитромудрих технологічних пристроїв, мала секундну стрілку а також два віконця на циферблаті, що показували день, місяць і фази Місяця. Зараз годинник фіксував тридцять хвилин на третю десятого червня, а Місяць увійшов у четверту чверть.

Блакитно-зелена дзиґа вискочила з кущів троянд, що росли в дальньому краєчку саду, і зависла за кілька дюймів над попереком спиною розпростертого чоловіка. Дзиґу приваблювало золоте мерехтіння променів червненого сонця на кінцівках тонких руських волосків над куприком. З боку моря долетів подих бризу і поворушив смужку волосся, що стривожило дзиґу, й вона панічно відлетіла вбік, зависла над лівим плечем чоловіка та недовіжливо роздивилася. Стеблини свіжої травиці біля розкритого рота чоловіка заворушилися, велика крапля поту скотилася крилом м'ясистого носа і впала у траву. Немов за сигналом до відходу, дзиґа шугнула назад до трояндових кущів і далі за високу стіну саду, з вмонтованими по верху шматками розбитого скла. Якою б смачною та їжа не здавалась, але вона рухалася.

Садочок, де лежав чоловік, площею з акр, був добре доглянутим лужком, з трьох боків оточеним рясно посадженими трояндовими кущами, звідки долинали сонливе дзижчання бджіл на фоні рокотання хвиль моря, що розбивались об підніжжя скелі з четвертого боку.

Самого моря зі саду видно не було. Завдяки дванадцятифутовій стіні саду не було видно взагалі нічого, крім неба і хмар. Насправді, заглянути за межі огороженої приватної території можна було тільки з вікон спалень, розташованих на верхньому поверсі вілли. Звідти відкривався вид на безкрайній блакитний простір морської гладі попереду, а праворуч та ліворуч — на вікна верхніх

¹ Високотехнологічна швейцарська фірма з виробництва годинників, заснована 1791 року.

поверхів сусідніх маєтків та їхні дерева, вічнозелені рослини середземноморського типу, — дуби, пінії, казуарини та деінде — пальми.

Вілла була модерновою — присадкувата здовжена будівля без будь-якого прикрашання. З боку саду будівля мала вилиняло-рожевий колір з чотирма прорубленими у фасаді вікнами з кованими фрамугами та скляними дверима по центру, що вели до маленького квадрата, викладеного блідо-зеленою глазурованою плиткою, який надалі переходив у газон лужка. Зовнішній бік будівлі, що стояла за кілька футів від запиленої дороги, майже нічим не відрізнявся від внутрішньої. Хіба що всі чотири вікна були заґратованими, а центральні двері — дубовими.

На верхньому поверсі вілла мала дві спальні кімнати середніх розмірів, а на першому — вітальню з кухнею, частину якої відвели під туалет. Ванної кімнати на віллі не було.

Сонну розкіш атмосфери раннього вечора порушив звук автомобіля, що лунав з боку дороги. Машина зупинилася перед будинком. Почулося клацання дверей, авто від'їхало. Дзвінок озвався двічі. Голий чоловік біля басейну не ворухнувся, але тельняк дзвінка та шум двигуна машини змусили його на мить широко розплющити очі — так рухаються нашорошені вуха у дикого звіра. Чоловік ментально пригадав, де перебуває, день тижня і час дня. Усі звуки були розпізнані. Повіки з короткими білявими віями сонно опустились і закрили блідо-блакитні непрозорі очі, що дивилися немов усередину. Тонкі, жорстокі губи розкрилися в широкому позіхові. Чоловік, набравши в роті слини, плюнув у траву і став чекати.

Молода жінка з маленькою сітчаною сумкою, вдягнена у білу бавовняну блузу та коротку синю формальну спідницю, пройшла крізь скляні двері, чоловічою ходою промарширувала по глазурованих плитках та смужці

підстриженої трави і наблизилася до голого чоловіка. За кілька кроків дівчина зупинилася, кинула сумку на траву, сіла і зняла дешеві й дуже заповорошені пилом туфлі. Потім підвелася, розстебнула блузу й, акуратно згорнувши, поклала на сумку.

Під блузою іншої одежини на дівчині не було. Шкіра з приємного кольору засмагою, плечі й акуратні груди — усе палахкотіло здоров'ям. Коли нахилилася, щоб розстебнути спідницю, з-під пахв на мить виглянули пучечки світлого волосся. Враження про прийшлу як про здорову дівчину-селянку підтверджували її широкі стегна, мускулісті литки та побляклі купальні трусики, які стали помітними, коли вона роздяглася.

Дівчина акуратно поклала спідницю біля блузки, витягнула зі сумки пляшку з-під кока-коли, що містила густу безколірну рідину, підійшла до чоловіка й опустилася на траву поруч. Вона налила трохи рідини — оливкової олії, котра, як і будь-що інше в цій частині світу, пахла трояндами — між лопатками чоловіка і, розім'явши пальці на манер піаністки, почала масажувати шийні й трапецієподібні м'язи на спині лежачого, де шия переходила у широкі плечі.

То була нелегка робота. Чоловік був надзвичайно сильним, і його опуклі м'язи біля основи шиї ледь поступалися тисненню пальців, навіть коли їхня хазяйка прикладала усю силу. Під кінець масажу вона стане мокрою від поту і відчуватиме себе настільки виснаженою, що буде спроможна лише пірнути в басейн, а потім відпочиватиме у тіні, аж допоки за нею приїде машина. Але дівчина не протестувала, і зараз її пальці хвацько обробляли м'язи спини чоловіка. Вона ніяк не могла подолати інстинктивний страх перед цим найкращим чоловічим тілом, яке їй тільки довелося бачити.

Проте зовнішньо масажистка не видавала емоцій, її обличчя залишалося незворушним, і в трохи розкоших,

чорних, як вуглики, очах під гривкою короткого чорного волосся неможливо було прочитати тваринний страх, що нуртував усередині, прискорюючи биття серця до максимальної частоти.

Укотре за два останні роки вона знову замислилася над тим, чому відчуває таку сильну огиду до цього божественного тіла, і вкотре спробувала проаналізувати цю огиду. Можливо, тепер їй вдасться позбутися відчуття вини, бо, на її думку, огида до клієнта гірша за відчуття сексуальної привабливості.

Почнемо з його волосся. Дівчина поглянула на круглу, замалу для такого великого тіла голову на жилавій шії. Голова була вкрита щільними золотистими кучериками, що приємно нагадували волосся на класичних античних статуях, які їй доводилося бачити на картинках. Проте ці кучері були занадто щільними, вони налізали один на одного і густо вкривали голову. Це змушувало її зуби скреготіти, видаючи такий звук, як від цвяха по склу. До того ж золотисті завитки спускалися надто низько по шії, майже (тут вона почала мислити професійними категоріями) до п'ятого шийного хребця, де раптом зупинялися, вишикувавшись у пряму лінію.

Дівчина зробила паузу, даючи рукам змогу перепочити, й сіла на п'ятки. Її прекрасні груди та спина виблискували від поту. Тильним боком долоні вона стерла піт з чола і потягнулася за пляшечкою з олією. Налила трохи — не більше чайної ложки — в невеличку улоговинку, порослу волоссям, в основі спини, розім'яла пальці та продовжила роботу.

Зародковий хвіст у місці, де роздвоюються сідниці, вкритий золотистим начосом — у коханому він міг би стати кумедним збудливим атрибутом, на цьому чоловікові виглядав скотинячим. Ні, радше, рептильним, зміїним. Але ж змії волосся не мають... Логіка не працювала, для неї цей хвостик виглядав зміїним. Дівчина

перемістила руки на два горбики сідничних м'язів. У такі моменти більшість її пацієнтів, особливо молоді хлопці з футбольної команди, починали з нею загравати. А далі, якщо вона не припиняла розмови в корені, починалися різні пропозиції. Найзавзятіших доводилося вгамовувати за допомогою натискання на сідничний нерв. Інколи, особливо коли чоловік їй подобався, смішки та хіхікання переростали в коротку і не дуже запеклу боротьбу, яка завершувалася солодкою капітуляцією.

Із цим чоловіком усе було інакше, точніше, абсолютно інакше. Від самого початку він поводився, мов шматок неживого м'яса. За два роки не промовив до неї ні слова. Коли дівчина закінчила працювати зі спиною, він перевертався, проте ні оком, ані будь-якою іншою частиною тіла не показував, що вона його хоч якось цікавить. Дівчина просто плескала його по плечу, чоловік перекидався і дивився у небо напівзаплющеними очима, іноді широко відкривав рота, позіхаючи, що, власне, було єдиним проявом нормальної людської реакції.

Дівчина змінила позу і почала працювати над його правою ногою в напрямку ахіллового сухожилля. Діставшись туди, вона ще раз поглянула на чудове тіло. Чи була її відразу чисто фізичною? Може, вона викликана червонуватим кольором засмаги його природної молочно-білої шкіри, що нагадувала підсмажене на грилі м'ясо? Чи, може, ця відразу викликана текстурою самої шкіри — широкими порами на її сатиновій поверхні? Або дрібними помаранчевими веснянками, густо розсіпаними по плечах чоловіка? Чи, може, огиду спричиняє його сексуальність? Тобто, повна її відсутність у цих чудових, зухвало опуклих м'язах розкішного тіла? А може, відразу була духовною, і тваринний первісний інстинкт підказував, що всередині ідеального тіла ховається зло?

Дівчина-масажистка підвелась і постояла, покрутивши головою з боку в бік, розслабила м'язи пліч, витяг-

нула руки в сторони, потім підняла і так застигла, даючи крові змогу трохи відхлинати. Відпочивши, витягнула із сітчастої сумки рушник і витерла піт з обличчя й тіла.

Коли повернулася до чоловіка, той уже перевернувся і лежав на спині, підклавши руку під голову й незмигним зором втупившись у небо. Вільну руку він відкинув убік в очікуванні масажу. Дівчина наблизилась і сіла на траву поруч з головою, розтерла трохи олії між долонями, взяла напіврозтулену долоню чоловіка і почала розтирати його короткі товсті пальці.

Побіжно масажистка поглянула на червонувато-цеглисте обличчя, увінчане короною зі щільних золотистих кучериків. На перший погляд усе виглядало ідеальним — красиве, ангелоподібне обличчя з повними рожевими щічками, трохи задертий носик, кругле підборіддя. Проте, якщо придивитися ближче, в його зовнішності проступало щось садистське — у щільно стиснутих тонких губах, у по-свинячому надто широких ніздрях та припіднятому носикові, а також у порожніх блідо-блакитних імлістих очах, які дивилися на довколишній світ згори донизу, що надавало йому вигляду потопельника в морзі. Немов хтось, подумала дівчина, вирішив узяти порцелянову ляльку та розфарбувати її, щоб нажахати людей.

Масажистка взялася за руку з опуклими біцепсами. Звідки у нього такі фантастичні м'язи? Може, це боксер? Як він використовує своє грізне тіло? Кажуть, що вілла належить поліції. Двоє слуг працюють тут вочевидь охоронцями, хоча вони також готують їжу та виконують хатню роботу. Регулярно, раз на місяць, чоловік кудись зникає на кілька днів, і тоді їй кажуть не приходити. Трапляється, попереджають, щоб не приходила увесь тиждень, навіть два, а одного разу — місяць.

Якось, опісля однієї з таких відпусток, його шия та верхня частина тулуба перетворилися на суцільний

синець. Іншого разу просочений кров'ю хірургічний пластир прикривав якесь недоліковане поранення грудей побіля серця. Дівчина ніколи не наважувалася спитати про нього ні в шпиталі, де працювала, ні в містечку. Коли її вперше запросили до цієї вілли, один із служників попередив: якщо вона коли-небудь наважиться розказати про побачене, то опиниться у в'язниці. У шпиталі головний лікар, який досі ніколи її не помічав, сказав їй те саме: при довгому язикові на неї чекає тюрма. Сильні пальці дівчини зараз розминали великий дельтоподібний м'яз у напрямку плеча. Вона ніколи не забувала, що її робота тут пов'язана з державною безпекою. Можливо, саме це й було причиною огиди до цього прекрасного тіла. Може, то лише страх перед тією могутньою організацією, якій належало це тіло. Вона заплющила очі й замислилася, ким може виявитися ця людина чи що вона може наказати зробити з нею. Та відразу ж масажистка поспіхом відкрила очі. Він може помітити. Проте очі чоловіка безтурботно дивились у небо.

Тепер — і вона потягнулася за олією — настала черга зайнятися обличчям.

Пальці дівчини тільки-но надавили на очні впадини чоловіка, як у будинку задзвонив телефон. Настирливий дзвінок розірвав сонну тишу саду. Чоловік моментально зірвався і встав на одно коліно, немов спринтер в очікуванні стартового пістолета. Однак з місця не рушив. Дзвінок обірвався. Почувся приглушений голос. Розібрати слова було неможливо, але тон звучав шанобливо, немов при інструктажі начальства. Потім голос стихнув, й один з охоронців постав на порозі, зробив жест рукою, підкликаючи чоловіка, і зник у глибині дому. Не встиг охоронець опустити руку, а чоловік уже зірвався з місця і подолав половину шляху. Дівчина тільки дивилась, як за скляними дверима промайнула засмагла спина. Краще не давати їм приводу вважати, що їхні розмови її цікавлять.

Масажистка підвелася, зробила два кроки до бетонного краю басейну і граціозно пірнула у воду.

Можливо, цей телефонний дзвінок і пояснив би причину її відразливого ставлення до чоловіка, чиє тіло вона щойно масажувала, проте для душевного спокою краще було їй нічого не чути.

Чоловіка звали Донован Грант, або «Червоний» Грант. Але останні десять років його знали під ім'ям Красно Гранітський чи під кодовою кличкою «Граніт».

Цей чоловік був головним убивцем СМЕРШу — апарату покарання МДБ, і саме цього моменту він отримував інструкції від МДБ по прямій телефонній лінії з Москви.

М'ЯСНИК

Грант обережно поклав слухавку на апарат і на кілька секунд задумався.

Один із двох тупуватих охоронців, той, який відповів на дзвінок, мовив:

— Краще поквартитися.

— Вони щось сказали стосовно завдання? — російською Грант володів досконало, проте розмовляв із сильним акцентом, за яким його можна було сприйняти за мешканця радянської Прибалтики. Голос був високим, але безбарвним, немов бубнив Псалтир.

— Ні. Тільки негайно прибути до Москви. Літак уже в дорозі й за годину буде тут. Півгодини на дозаправку, а потім три або чотири — якщо з посадкою у Харкові, години назад. До півночі будете у Москві. Збирайтесь, я викликаю машину.

Грант різко підвівся.

— Ви праві. Але невже вони не сказали, якого роду операція? Я бажав би знати заздалегідь. Це — безпечна

телефонна лінія. Вони мали хоча б натякнуті. Зазвичай так роблять.

— Цього разу натяків не було.

Грант повернувся і повільно вийшов крізь скляні двері у сад. Якщо він і помітив дівчину, яка сиділа на дальньому бортикові басейну, то не подав виду. Нахилився, узяв книгу та золоті трофеї свого ремесла, повернувся до будинку і піднявся до помешкання.

Умеблювання кімнати було по-спартанському простим — залізне ліжко, з якого майже до підлоги звисали зім'яті простирадла, плетене крісло, непофарбована шафа для одягу та дешевий умивальник з бляшаною мийкою. Американські й англійські журнали валялися на підлозі. Гостросюжетні романи — дешеві та дорогі — проте всі в яскравих обгортках, були складені у стосики під вікном.

Грант, нахилившись, витягнув з-під ліжка бувалу в бувальцях фіброву валізу італійського виробництва і поклав туди гірку розмаїтого одягу — ношеного, проте пристойного. Потім швидко ополоснувся холодною водою з неодмінним трояндovým милом та витерся знятим з ліжка простирадлом.

Із вулиці почувся звук автомобіля, що під'їжджав. Грант нашвидку вдягнув такий самий непримітний та зношений одяг, як і весь його гардероб, начепив годинник, розклав по кишнях речі, схопив валізу та спустився сходами.

Вхідні двері були відчинені. Охоронці стояли біля пом'ятого «ЗІСа»¹.

¹ Ідеться найімовірніше про ЗІС (Завод імені Сталіна)-110 — радянський легковий автомобіль вищого (представницького) класу. Його виробництво почали в 1945 році, змінивши на конвеєрі ЗІС-101, і закінчили у 1958 році, коли його, своєю чергою, замінив ЗІЛ-111. Усього випущено 2072 екземпляри всіх модифікацій.